

Голові разової спеціалізованої вченої
ради ДФ 20. 051.239
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій
Червінській Інні Богданівні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

Відгук

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Рудюк Тетяни Вікторівни на дисертаційну роботу Галущака Олега Володимировича «Формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми, поданої на рецензування дисертації «Формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей», не викликає сумнівів у контексті Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, Закону України «Про вищу освіту», а також Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Сучасна освіта та суспільство вимагають підготовки фахівців економіки, які вміють ефективно діяти в різних виробничих і соціальних умовах, швидко опановувати нові знання, приймати самостійні й творчі рішення, розуміти наслідки своїх дій та брати за них відповідальність. У системі базових компетентностей формуванню мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців відведено пріоритетне місце, оскільки означена компетентність репрезентує їх конкурентоздатність та успішну професійну реалізацію в умовах сучасного ринку праці. Процес комунікації

включає не лише обмін інформацією, але й здатність сприймати та розуміти інших учасників комунікативного процесу. У професійному економічному середовищі успішні перемовини нерідко потребують знання специфічних термінів, розуміння професійного сленгу, а також використання звичних для галузі каналів зв'язку. Розвинені навички мовної комунікації дають змогу майбутньому фахівцеві ефективно виконувати професійні обов'язки, вибудовувати ділові взаємини та долати різноманітні перешкоди та утруднення, що виникають під час спілкування у виробничому середовищі.

Відповідно, обрана Галуцаком Олегом Володимировичем тема дисертаційного дослідження відзначається актуальністю, суспільною значущістю, глибокою науковою обґрунтованістю та безперечною практичною цінністю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в контексті наукової теми кафедри фахових методик і технологій початкової освіти «Підготовка майбутніх фахівців в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору» (№0110U008158), що входить до плану наукової роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Тему затверджено вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 10 від 06.12.2023 р.).

Наукова новизна одержаних результатів. Автором уперше розроблено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей (наявність позитивних емоційних стимулів у формуванні мовнокомунікативної компетентності майбутніх економістів; міждисциплінарна інтеграція лінгвістичних і фахових дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей; моделювання у навчальному процесі реальних професійних комунікативних ситуацій; забезпечення інформаційно-комунікативного середовища в освітньому процесі підготовки майбутніх економістів); проаналізовано й уточнено зміст базового поняття «формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей»; виявлено критерії (когнітивно-змістовий, професійно-комунікативний, оцінно-рефлексійний) із відповідними показниками, схарактеризовано рівні сформованості мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей (високий, достатній, задовільний, низький); розроблено та апробовано лінгводидактичну модель та методика формування

мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей (комунікативно-збагачувального, комунікативно-діяльнісного, професійно-комунікативного і оцінно-рефлексійного етапи); уточнено поняття: «компетентність», «комунікація», «мовнокомунікативна компетентність»; подальшого розвитку набули теоретичні напрацювання українських лінгводидактів із проблем становлення мовнокомунікативної компетентності та методика формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх економістів.

Практичне значення дослідження зумовлене можливістю використання його положень і результатів удосконаленням навчально-методичного забезпечення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» та впровадженням ВК «Формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх економістів» для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти. Висновки, отримані у роботі, можуть бути використані студентами та аспірантами під час виконання наукових досліджень.

Необхідно вказати на достатню географію впровадження результатів дисертаційного дослідження Галущака Олега Володимировича.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів освіти: «Карпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка про впровадження №2026-01-26/06-12/818 від 15.04.2026); «Херсонський державний університет» (довідка про впровадження №03-32/471 від 01.04.2026); «Ізмаїльський державний гуманітарний університет» (довідка про впровадження №1-7/160 від 06.04.2026); «Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова» (акт про впровадження №01.1-07/03/33/685 від 09.04.2026).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура та зміст дисертації демонструють глибоку системність, та чітку послідовність наукового пошуку. Логіка викладу матеріалу повністю відображає етапи розв'язання досліджуваної проблеми: усі структурні складники роботи органічно взаємопов'язані, взаємозумовлені та підпорядковані єдиному науковому задуму. Зміст дисертаційної роботи вичерпно розкриває тему дослідження і повністю відповідає визначенням об'єкту, предмету, меті та поставленим завданням. Текст дисертації відзначається високим рівнем наукового дискурсу, аргументованістю суджень, чіткістю формулювань та належною академічною культурою. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел

(227 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 246 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 195 сторінках. Роботу ілюстровано 12 таблицями та 15 рисунками.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, доведено її актуальність; з'ясовано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету дослідження, його завдання, об'єкт і предмет, конкретизовано гіпотезу, схарактеризовано методи, вказано експериментальну базу дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення здобутих результатів; подано інформацію щодо впровадження, апробації результатів наукового пошуку, кількості публікацій, структури й обсягу дисертаційного дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей» здійснено теоретичний аналіз проблеми формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей в науково-педагогічному ракурсі, уточнено зміст ключових понять дослідження («комунікація», «спілкування», «професійне мовлення», «професійна комунікація», «компетентність», «мовнокомунікативна компетентність»), схарактеризовано наявний стан сформованості мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

У другому розділі «Експериментальна методика формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей» визначено критерії і показники сформованості мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей, висвітлено методику та результати її діагностики. Обґрунтовано педагогічні умови, розроблено й апробовано лінгводидактичну модель та експериментальну методику формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей, проведено порівняльний аналіз результатів експериментальної роботи.

Висновки дисертації належною повнотою й точністю віддзеркалюють якість і значущість отриманих дисертантом результатів, репрезентують їхню наукову новизну та переконливо окреслюють перспективи подальших наукових розвідок у досліджуваній площині. Додатки містять репрезентативний діагностичний та інформаційно-аналітичний матеріал, що виступає логічним доповненням ключових положень дослідження. Вони органічно пов'язані з текстом роботи та суттєво розширюють доказову базу. З

огляду на викладене, констатуємо, що є всі підстави кваліфікувати дисертаційну роботу ГалуЩака Олега Володимировича як цілісне, самостійно виконане й логічно завершене наукове дослідження. Дисертація містить сукупність нових науково обґрунтованих положень, які в комплексі успішно розв'язують актуальне науково-прикладне завдання і мають беззаперечну теоретичну та практичну значущість для розвитку теорії і методики мовнокомунікативної підготовки майбутніх економістів.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності.

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях автора наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі ГалуЩака О. В. не виявлено ознак академічного плагіату.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Аналіз структури та змісту дисертації засвідчує, що робота є цілісною, характеризується чіткістю викладу матеріалу та логічною послідовністю.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю та підтримуючи більшість висновків до дисертації та положень, які мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, звертаємо увагу на окремі положення, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час публічного захисту дисертації.

1. У дисертації чітко прописані методологічні засади проблеми формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей (с.131-138) та педагогічні умови (с.113-130). Водночас вважаємо, що логічно було б узагальнено прописати й інші наукові підходи до підготовки майбутніх економістів та їх вплив у контексті започаткованого дослідження, наприклад, системний, аксіологічний, ситуаційно-проблемний відповідно до визначених сутнісних характеристик мовнокомунікативної підготовки фахівців.

2. На ст. 145 дисертації автор акцентує увагу на важливості реалізації лінгводидактичних принципів, як-от: інтегроване навчання мови та мовлення, активізація мовленнєво-мисленнєвої діяльності, текстоцентризму,

ситуативності та інші. На нашу думку, дослідження тільки б збагатилось, якби дисертант розкрив як саме впровадження означених принципів впливає на формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

3. На наш погляд, дисертація лише б виграла, якби дисертант проаналізував окремі елементи зарубіжного досвіду мовнокомунікативної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

4. Текст рукопису не позбавлений окремих технічних огріхів, стилістичних неточностей та одруків. Проте зазначені недоліки жодним чином не знижують загальне позитивне враження від змісту роботи, не применшують її очевидну наукову новизну та практичну цінність.

Наведені зауваження стосуються дискусійних або таких, що потребують уточнення питань та не применшують у цілому високої позитивної оцінки дисертаційного дослідження та науковий рівень отриманих результатів у цій роботі, яка за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, об'ємом і оформленням є завершеною працею, а отримані в ній результати є новими та науково обґрунтованими.

Загальні висновки. Дисертаційна робота є оригінальною, завершеною науковою працею, характеризується переконливою аргументацією висновків та їх практичним значенням, відображає високий фаховий рівень підготовки здобувача, його сформованість як сумлінного і креативного науковця.

Здійснений аналіз дає підстави зробити загальний висновок, що за актуальністю, змістом, сукупністю отриманих результатів, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, достовірністю та повнотою висвітлення їх у публікаціях дисертаційна робота «Формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), галузі знань 01 Освіта / Педагогіка є завершеним, цілісним дослідженням вагової наукової проблеми, яке відповідає вимогам, сформульованим у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України № 40 від 12.01. 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), що дає підстави для присудження Галущаку Олегу Володимировичу ступеня

доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови,
літератури, культурології та журналістики
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Тетяна РУДЮК